

Допълнителната парична вноса в ООД в практиката на ВКС

доц. д-р Николай Колев
Институт за държавата и правото при БАН

1. Същност

По своето правно естество допълнителните парични вноски представляват вътрешен източник за финансиране на дружеството, поради което решението на общото събрание на съдружниците не се отразява в търговския регистър и в капитала на дружеството – арг. от чл. 134, ал. 3 ТЗ¹. Допълнителната парична вноса, ако не е послужила за увеличение на капитала, представлява само част от имуществото на ООД².

Допълнителната парична вноса е възможност, която е предвидена в закона – чл. 134, ал. 1 ТЗ, и може да бъде възпроизведена и в дружествения договор, като трябва да са налице предпоставките, предвидени в закона – претърпени от дружеството загуби, които последното да не може да покрие чрез намаление на капитала, или временна необходимост от парични средства, в които случаи дружеството вместо да търси заем отвън може да прибегне до вътрешен заем. По своя характер допълнителната парична вноса представлява кредитиране на дружеството от членовете по решение за това на общото събрание, с което трябва да бъде определен размерът на паричната вноса и срокът, в който трябва да се внесе и върне от дружеството³.

ВКС е изразил разбирането, че решението за допълнителни парични вноски може да бъде взето едва след като се изплати окончателно основният капитал, защото в противен случай задължението за връщането на допълнителните

¹ Р. № 111 от 11.05.1995 г. на ВС по гр. д. № 258/1994 г., V г. о.; Р. № 645 от 11.07.2000 г. на ВКС по гр. д. № 1331/1999 г., V г. о.

² Р. № 58 от 13.06.2006 г. на ВКС по т. д. № 604/2005 г., ТК

³ Р. № 678 от 24.04.2000 г. на ВКС по гр. д. № 26/2000 г., V г. о.; Р. № 467 от 16.07.2004 г. на ВКС по гр. д. № 1866/2003 г., I т. о.; Р. № 645 от 11.07.2000 г. на ВКС по гр. д. № 1331/1999 г., V г. о.; Р. № 645 от 11.07.2000 г. на ВКС по гр. д. № 1331/1999 г., V г. о.; Р. № 296 от 18.02.2003 г. на ВКС по гр. д. № 2535/2002 г., V г. о.; Р. № 70 от 25.08.2014 г. на ВКС по т. д. № 3560/2013 г., I т. о., ТК; Р. № 172 от 22.01.2015 г. на ВКС по т. д. № 3721/2013 г., ТК, I т. о.; Р. № 342 от 12.12.2018 г. на ВКС по т. д. № 152/2018 г., II т. о., ТК; Р. № 286 от 26.02.2001 г. на ВКС по гр. д. № 1586/2000 г., V г. о. (допълнителните парични вноски са средство за кредитиране на дружеството в случаи на икономически трудности).

парични вноски ще възникне едва след погасяване от съдружниците на задължението за попълване на капитала (арг. от чл. 134, ал. 1 във вр. с чл. 121, ал. 1 ТЗ)⁴. При липсата на изрично законово изискване в този смисъл това разбиране не може да бъде прието.

2. Предпоставки за приемане на решение за допълнителни парични вноски

Предпоставките, посочени в чл. 134, ал. 1 ТЗ (необходимост от покриване на загуби или временна необходимост от парични средства), са предпоставки за приемане на решението на общото събрание и условия за неговата действителност; тези предпоставки са алтернативни, а не кумулативни.

Достатъчно е наличието на едно от условията по чл. 134, ал. 1 ТЗ, за да бъде взето законосъобразно решение за допълнителни парични вноски⁵. Тези предпоставки са императивни⁶. В дружествения договор могат да се предвидят и други хипотези, при които може да се приеме решение от общото събрание на съдружниците за допълнителни парични вноски⁷. За взимане на законосъобразно решение по чл. 134, ал. 1 ТЗ е необходимо да съществува реална нужда от извършването на допълнителните парични вноски с оглед покриване на конкретни загуби и при временна необходимост от парични средства. Реалната нужда от извършване на допълнителните парични вноски е материалноправна предпоставка за решението по чл. 134, ал. 1 ТЗ и нейното наличие не е въпрос за целесъобразност на решението⁸. Причините, които са довели до необходимост от извършване на допълнителни парични вноски, не са относими към законосъобразността на решението по чл. 134, ал. 1 ТЗ⁹.

Не е налице решение по чл. 134, ал. 1 ТЗ за допълнителни парични вноски, ако решението на общото събрание не включва задължаване на съдружника да направи допълнителни парични вноски, а се формира единствено воля за приемане на предоставени с предварително съгласие на съдружника парични средства с целево предназначение, и ако в решението липсва позоваване на

⁴ Р. № 436 от 13.03.2003 г. на ВКС по гр. д. № 2745/2002 г., V г. о.

⁵ Р. № 1244 от 5.07.2002 г. на ВКС по гр. д. № 2117/2001 г., V г. о.; Р. № 34 от 23.03.2009 г. на ВКС по т. д. № 659/2008 г., I т. о., ТК.

⁶ Р. № 34 от 23.03.2009 г. на ВКС по т. д. № 659/2008 г., I т. о., ТК; Р. № 70 от 25.08.2014 г. на ВКС по т. д. № 3560/2013 г., I т. о., ТК.

⁷ Р. № 1244 от 5.07.2002 г. на ВКС по гр. д. № 2117/2001 г., V г. о.

⁸ Р. № 342 от 12.12.2018 г. на ВКС по т. д. № 152/2018 г., II т. о., ТК; Р. № 26 от 2.04.2009 г. на ВКС по т. д. № 533/2008 г., II т. о., ТК.

⁹ Р. № 342 от 12.12.2018 г. на ВКС по т. д. № 152/2018 г., II т. о., ТК.

посочените в чл. 134, ал. 1 ТЗ основания за направата на допълнителни парични вноски¹⁰.

Ако в решението на общото събрание на съдружниците не са посочени предпоставките, които налагат извършване на допълнителни парични вноски, и срок за връщането им от дружеството, приетото решение не е такова за допълнителни парични вноски; ако съдружникът не изплати дължимата сума по такова решение, дружеството може да предприеме действия за принудителното ѝ събиране, но не и да изключи съдружника¹¹.

В дружествения договор не могат да се предвидят и други хипотези, при които може да се приеме решение от общото събрание на съдружниците за допълнителни парични вноски или за задължаване на съдружниците за предоставяне на заем на дружеството. Извън хипотезите на допълнителни парични вноски по чл. 134 ТЗ общото събрание не е компетентно да задължи съдружника да заплати определена сума на дружеството със задължение на дружеството за нейното връщане и ако съдружникът не изплати дължимата сума по такова решение, дружеството не може да предприеме действия за нейното принудителното събиране или за изключване на съдружника.

ООД е капиталово дружество и участието и ангажираността на съдружника в капитала и дейността му са ограничени. Съдружникът е длъжен да направи вноска срещу записаните дялове и при определени условия може да бъде задължен да направи и допълнителна парична вноска. Макар и да е „върховен“ орган на дружеството и да има „всеобхватна“ компетентност, общото събрание на съдружниците не може със свое решение да възложи на съдружниците други задължения, които надхвърлят така описаната от закона и от логиката и параметрите на дружествената организация на ООД имуществена ангажираност на съдружниците, дори компетентността за приемането на такова решение да бъде установена в дружествения договор. Дружественият договор може да се измени с мнозинство повече от три четвърти от капитала, което поставя в риск интересите на миноритарните съдружници, чиито дялове в капитала не формират необходимата квота за блокиране на решение на общото събрание за изменение на дружествения договор.

Всяко решение на общото събрание, което изисква от съдружника имуществена ангажираност, излизаща извън рамките на ангажираността, присъща на членственото отношение и дружествената организация на ООД, е нищожно поради липса на компетентност на общото събрание на съдружниците

¹⁰ Р. № 70 от 25.08.2014 г. на ВКС по т. д. № 3560/2013 г., I т. о., ТК (като допълнителен аргумент, че не са налице допълнителни парични вноски, е посочено осчетоводяването на сумите от ООД не като допълнителни парични вноски, а като предоставен заем).

¹¹ Р. № 678 от 24.04.2000 г. на ВКС по гр. д. № 26/2000 г., V т. о.

за приемането му. Съдружникът не може да бъде изключен по чл. 126, ал. 3, т. 2 или т. 4 ТЗ за неизпълнението на такова решение, а ако бъде изключен – то изключването му би било в противоречие със закона и неоснователно изключеният съдружник има право на иск по чл. 74 ТЗ за отмяна на решението за изключване.

3. Основание

3.1. Съгласно чл. 134, ал. 1 ТЗ допълнителните парични вноски се предоставят по силата на решение на общото събрание на съдружниците, което според чл. 137, ал. 1, т. 9 ТЗ във връзка с чл. 137, ал. 2, изр. първо ТЗ трябва да бъде прието с мнозинство повече от 3/4 от капитала, като дружественият договор може да предвиди по-голямо мнозинство за приемане на това решение. Следователно задължението за предоставяне на допълнителна парична вноска може да възникне против волята на определен съдружник, който е гласувал против решението, ако е достигнато изискуемото от закона или дружествения договор мнозинство (освен ако дружественият договор изисква единодушие за приемане на това решение). Този риск е компенсиран от изискването допълнителните парични вноски да са съразмерни на дела в капитала на всеки съдружник – чл. 134, ал. 1, изр. последно ТЗ, както и от правото на съдружника, който не е гласувал за решението за предоставяне на допълнителни парични вноски, да прекрати участието си в дружеството съгласно чл. 125, ал. 2 и 3 ТЗ. Това право възниква за съдружниците, които са гласували „против“, въздържали са се от гласуване или въобще не са присъствали на заседанието на общото събрание, на което е прието решението за допълнителни парични вноски. Това право може да бъде упражнено в срок от един месец от събранието – за съдружниците, които са присъствали или са били редовно поканени, или от уведомяването – за всички останали съдружници (чл. 134, ал. 2 ТЗ). Другата група от съдружници са тези, които гласували „за“ приемане на решението за допълнителни парични вноски, и те не разполагат с правото по чл. 134, ал. 2 ТЗ. При неизпълнение на задължението за допълнителна парична вноска и двете групи съдружници могат да бъдат изключени на основание чл. 126, ал. 3, т. 4 ТЗ; разликата е, че неупражняването на правото по чл. 134, ал. 2 ТЗ няма да е елемент от фактическия състав за изключване по чл. 126, ал. 3, т. 4 ТЗ за съдружниците, които са гласували „за“ приемане на решението за допълнителни парични вноски.

Решението на общото събрание е източникът на облигационно задължение между дружеството и всеки отделен съдружник¹², а не сключен договор между

¹² Р. № 645 от 11.07.2000 г. на ВКС по гр. д. № 1331/1999 г., V г. о.; Р. № 467 от 16.07.2004 г. на ВКС по гр. д. № 1866/2003 г., I т. о.; Р. № 436 от 13.03.2003 г. на ВКС по гр. д. № 2745/2002 г., V г. о.; Р. № 70 от 25.08.2014 г. на ВКС по т. д. № 3560/2013 г., I т. о., ТК; Р. № 172 от 22.01.2015 г. на

дружеството и съдружник в него¹³, което означава, че за част от съдружниците това задължение може да възникне и принудително, а не като последица от съвпадане на насрещни волеизявления¹⁴. Решението на общото събрание за допълнителни парични вноски е задължително за всеки съдружник (чл. 124 ТЗ) и подлежи на изпълнение¹⁵. Затова вземането на такова решение крие опасности за икономически по-слабите съдружници, които общото събрание може да натовари с непосилни парични задължения, неизпълнението на които води до тежки последици, включително и до изключване на съдружник от дружеството¹⁶.

Решението на общото събрание на ООД за набиране на допълнителни парични вноски не представлява търговска сделка по смисъла на чл. 286, ал. 2 ТЗ¹⁷.

Предаването на паричната вноска не е част от фактическия състав, от който възниква задължението за допълнителни парични вноски¹⁸.

Ако определена парична сума е предоставена от съдружник на ООД и този факт е безспорен, това не означава автоматично, че сумата е предоставена като допълнителна парична вноска, ако липсва решение на общото събрание за набиране на такива вноски¹⁹.

3.2. В изр. второ от ал. 1 на чл. 134 ТЗ е заложен принципът, че допълнителните вноски са съразмерни на дяловете в капитала, освен ако не е предвидено друго. В това правило е заложен принципът за защита на миноритарните съдружници. Отклонение от посочения принцип поначало е възможно, ако съдружниците са постигнали съгласие за това в дружествения договор²⁰. В дружествения договор не може да се предвиди, че по силата на решение на общото събрание задължение за допълнителни парични вноски може да се възложи само на определени съдружници, например тези, които притежават дялове в капитала над определен процент. Но в решението на общото събрание (чл. 134, ал. 1, изр. второ ТЗ), а и в дружествения договор,

ВКС по т. д. № 3721/2013 г., ТК, I т. о.; Р. № 342 от 12.12.2018 г. на ВКС по т. д. № 152/2018 г., II т. о., ТК.

¹³ Р. № 70 от 25.08.2014 г. на ВКС по т. д. № 3560/2013 г., I т. о., ТК; Р. № 172 от 22.01.2015 г. на ВКС по т. д. № 3721/2013 г., ТК, I т. о.; Р. № 342 от 12.12.2018 г. на ВКС по т. д. № 152/2018 г., II т. о., ТК.

¹⁴ Р. № 436 от 13.03.2003 г. на ВКС по гр. д. № 2745/2002 г., V г. о.; Р. № 342 от 12.12.2018 г. на ВКС по т. д. № 152/2018 г., II т. о., ТК.

¹⁵ Р. № 286 от 26.02.2001 г. на ВКС по гр. д. № 1586/2000 г., V г. о.

¹⁶ Р. № 296 от 18.02.2003 г. на ВКС по гр. д. № 2535/2002 г., V г. о.

¹⁷ Р. № 436 от 13.03.2003 г. на ВКС по гр. д. № 2745/2002 г., V г. о.; Р. № 70 от 25.08.2014 г. на ВКС по т. д. № 3560/2013 г., I т. о., ТК.

¹⁸ Р. № 70 от 25.08.2014 г. на ВКС по т. д. № 3560/2013 г., I т. о., ТК.

¹⁹ Р. № 436 от 13.03.2003 г. на ВКС по гр. д. № 2745/2002 г., V г. о.

²⁰ Р. № 296 от 18.02.2003 г. на ВКС по гр. д. № 2535/2002 г., V г. о.

може да се предвиди различен размер на допълнителните парични вноски за различните съдружници в отклонение от принципа, че допълнителните парични вноски са съразмерни с дяловете в капитала.

3.3. Допълнителните парични вноски имат заемообразна природа, т.е. те са близки до заем за потребление, даден на дружеството от неговите съдружници²¹. За това свидетелства и възможността съгласно чл. 134, ал. 3, изр. 2-ро ТЗ за допълнителните парични вноски да се предвиди да се заплащат лихви на съдружниците²². С оглед на принципа за равнопоставеност на съдружниците в ООД не може в решението на общото събрание на съдружниците да се предвиди, че лихва ще се дължи върху допълнителните парични вноски само на определени съдружници, или да се предвиди различен размер на лихвата, дължима на всеки отделен съдружник, освен ако решението за това е прието с единодушие.

3.4. Доколкото законоустановеният източник на задължението за допълнителни парични вноски е решение на общото събрание на съдружниците, което няма характер на договор /двустранна сделка/, допълнителните парични вноски не могат да бъдат предмет на договор /дружествен или друг договор, вкл. предварителен/, сключен между дружеството с ограничена отговорност и съдружник. Когато е подписан договор за заем за предоставяне под формата на допълнителни парични вноски на парична сума, съобразно критериите на чл. 20 ЗЗД трябва да бъде изведена действителната обща воля на страните. Ако тя е за направата на допълнителни парични вноски, то договорът е с невъзможен предмет, но ако въпреки използваната терминология се цели предаване на парична сума в собственост със задължение за връщането ѝ, е налице обещание за заем по смисъла на чл. 241 ЗЗД, а при предоставянето на сумата – сключен договор за заем²³.

4. Последници при неизпълнение

Задължението за допълнителна парична вноска е свързано с и рефлектира върху членственото правоотношение на съдружника. Възникването на задължението се предпоставя от наличие на членствено правоотношение към момента на вземане на решението от общото събрание на ООД, като съдружникът може да се освободи от отговорност, ако упражни правото си на напускане по чл. 134, ал. 2 ТЗ, т.е. ако доброволно прекрати членството си, като

²¹ Р. № 111 от 11.05.1995 г. на ВС по гр. д. № 258/1994 г., V г. о.; Р. № 467 от 16.07.2004 г. на ВКС по гр. д. № 1866/2003 г., I т. о.; Р. № 678 от 24.04.2000 г. на ВКС по гр. д. № 26/2000 г., V г. о.; Р. № 645 от 11.07.2000 г. на ВКС по гр. д. № 1331/1999 г., V г. о.; Р. № 70 от 25.08.2014 г. на ВКС по т. д. № 3560/2013 г., I т. о., ТК; Р. № 172 от 22.01.2015 г. на ВКС по т. д. № 3721/2013 г., ТК, I т. о.

²² Р. № 111 от 11.05.1995 г. на ВС по гр. д. № 258/1994 г., V г. о.; Р. № 645 от 11.07.2000 г. на ВКС по гр. д. № 1331/1999 г., V г. о.

²³ Р. № 70 от 25.08.2014 г. на ВКС по т. д. № 3560/2013 г., I т. о., ТК.

при неупражняването му неизпълнението на задължението след даден допълнителен срок за издължаване е основание за изключването му /чл. 126, ал. 3, т. 4 ТЗ/²⁴.

Според ВКС при неизпълнение на задължението на съдружниците за внасяне на допълнителни парични вноски за тях не възниква договорната отговорност за неизпълнение (чл. 79 ЗЗД), а неизпълнението се отразява на членствените им правоотношения, защото могат да бъдат изключени на основание на чл. 126, ал. 3, т. 4 ТЗ²⁵. Това разбиране не може да бъде прието. При неизпълнение на задължението за допълнителна парична вноска дружеството може да претендира реално изпълнение заедно със законната лихва (чл. 79, ал. 1 във връзка с чл. 86 ЗЗД) или заедно с мораторно обезщетение от датата на забавата или да претендира компенсаторно обезщетение (чл. 79, ал. 1 ЗЗД); в този случай членството на съдружника се запазва.

При неизпълнение на задължението за допълнителна парична вноска съдружникът може да бъде изключен от общото събрание на съдружниците след изпращане на писмено предупреждение – чл. 126, ал. 3, т. 4 ТЗ. Вината и възникването на вреди не са елементи от фактическия състав на основаниято за изключване по чл. 126, ал. 3, т. 4 ТЗ. Ако според решението на общото събрание съдружниците трябва да изплатят допълнителните парични вноски преди изтичане на срока за упражняване на правото по чл. 134, ал. 2 ТЗ, то съдружникът ще изпадне в забава преди да е изтекъл срокът, в рамките на който може да напусне дружеството (ако разполага с право по чл. 134, ал. 2 ТЗ). Въпреки изпадането на съдружника в забава, той не може да бъде изключен преди изтичане на срока по чл. 134, ал. 2 ТЗ, за да може да се установи дали той ще упражни правото си за напускане на дружеството или не (преди изтичане срока за упражняване на правото по чл. 134, ал. 2 ТЗ няма да е изпълнен фактическият състав на основаниято за изключване по чл. 126, ал. 3, т. 4 ТЗ).

Според ВКС съдружникът може да сочи обективни пречки за изпълнение на задължението за допълнителна парична вноска, за да избегне изключване по чл. 126, ал. 3, т. 4 ТЗ²⁶. Това разбиране не може да бъде споделено. Обстоятелството, че длъжникът не разполага с парични средства за изпълнение на задължението, не го освобождава от отговорност (чл. 81, ал. 2 ЗЗД). По същата логика съдружникът не може да избегне изключването си при

²⁴ Р. № 70 от 25.08.2014 г. на ВКС по т. д. № 3560/2013 г., I т. о., ТК; Р. № 172 от 22.01.2015 г. на ВКС по т. д. № 3721/2013 г., ТК, I т. о.; Р. № 342 от 12.12.2018 г. на ВКС по т. д. № 152/2018 г., II т. о., ТК.

²⁵ Р. № 436 от 13.03.2003 г. на ВКС по гр. д. № 2745/2002 г., V г. о.; Р. № 172 от 22.01.2015 г. на ВКС по т. д. № 3721/2013 г., ТК, I т. о.

²⁶ Р. № 783 от 29.12.2005 г. на ВКС по т. д. № 383/2005 г., ТК, I т. о.

неизпълнение на задължението за допълнителна парична вноска с аргумента, че не разполага с парични средства за изпълнение на задължението си.

Процедурата за изключване поради невнасяне на дяловата вноска по чл. 126, ал. 1 ТЗ е различна от процедурата за изключване поради неизплащане на допълнителна парична вноска по чл. 126, ал. 3, т. 4 ТЗ²⁷. Ако съдружникът е изключен на основание на чл. 126, ал. 3, т. 4 ТЗ, позоваване на чл. 126, ал. 1 ТЗ е неоснователно, тъй като ал. 1 на чл. 126 ТЗ касае внасянето на дялов капитал. В този случай законодателят е предвидил процедура, различна от процедурата за изключване по ал. 3 на чл. 126 ТЗ, поради което даването на допълнителен едномесечен срок с предупреждение за изключване не се прилага²⁸.

5. Други способи за погасяване на задължението за допълнителна парична вноска, различни от плащане

5.1. ВКС е изразил становището, че допълнителните парични вноски не могат да се прихващат със задължения на дружеството към съдружника. Защото, след като законът не дава правна защита на дружеството да събере сумите по допълнителните парични вноски от съдружника по принудителен ред, чрез предявяване на осъдителен иск, респ. образуване на изпълнително производство, то и прихващането ще е недопустимо. Неизпълнението на задълженията на съдружника към дружеството е основание за прекратяване на членствените му правоотношения с дружеството, така както е предвидено в чл. 126, ал. 3, т. 4 ТЗ, но изпълнението на задължението на съдружника към дружеството не може да се осъществи по пътя на принудата. Дори и условно да се приеме, че прихващането на задължения на дружеството с дължими от съдружника допълнителни парични вноски е допустимо от закона и че забраната за прихващане се отнася само за вноската на дяловете на съдружниците, прихващането би могло да се извърши, но само с ново решение на общото събрание на дружеството, защото с прихващането ще се подмени волята на общото събрание да се кредитира дружеството с парични вноски²⁹. Това разбиране не може да бъде прието. Хипотезите, в които е забранено извършването на прихващане, са изрично установени в закона, вж. например чл. 105 ЗЗД. При липсата на законова забрана вземането на дружеството за допълнителни парични вноски може да се прихване със задължение на дружеството към съдружника. В последващата практика ВКС приема възможността за извършване на прихващане – с внасяне на допълнителната парична вноска ООД става длъжник на съдружника – вносител, а последният – кредитор на ООД за вземането в размер на тази вноска, и в качеството си на

²⁷ Р. № 989 от 30.11.2005 г. на ВКС по т. д. № 280/2005 г., II о., ТК.

²⁸ Р. № 783 от 29.12.2005 г. на ВКС по т. д. № 383/2005 г., ТК, I т. о.

²⁹ Р. № 286 от 26.02.2001 г. на ВКС по гр. д. № 1586/2000 г., V г. о.

притежател на последното може валидно да го прихваща срещу свое задължение към дружеството, доколкото са налице законовите предпоставки за това³⁰.

Може да се постави въпросът дали общото събрание може да вземе решение да вземе предвид и да приспадне от определените допълнителни вноски вече извършени от съдружник разходи в интерес на дружеството, още повече, когато разходите са били именно за нуждите на дружеството, за които е решено да се направят допълнителните парични вноски. Като се изхожда от обстоятелството, че с решението на общото събрание между дружеството и всеки от съдружниците възникват облигационни отношения като по договор за заем за потребление (чл. 240 ЗЗД), и ако в полза на съдружника е възникнало вземане срещу дружеството за направените в полза на последното разходи, то са налице изискванията на чл. 103, ал. 1 ЗЗД – има две насрещни вземания на дружеството и на съдружника, и ако това на съдружника е ликвидно и изискуемо, съдружникът може с извънсъдебно изявление да поиска вземането му да се прихване срещу задължението му. Следователно на същата принципна основа, и щом липсва законова забрана, общото събрание на дружеството може да вземе решение от определените допълнителни парични вноски да се приспаднат вече направени от някой от съдружниците в полза на дружеството разходи. По този начин не се нарушава правилото тези вноски да са съразмерни на дела в капитала за всеки от съдружниците, напротив, отчита се вече вложеното от съдружника, така че поетата финансова тежест реално да съответства на дела³¹.

5.2. Когато съдружник в ООД изпълни задължение за допълнителна парична вноска на друг съдружник, налице е правен интерес по смисъла на чл. 74 ЗЗД у платилия съдружник в това му качество предвид установената нужда от допълнителни средства за осъществяване на дейността на ООД. Ето защо в случая са налице предпоставките на чл. 74 ЗЗД и платилият съдружник има право да предяви суброгаторен иск на основание на чл. 74 ЗЗД срещу съдружника, чието задължение за допълнителна парична вноска е изпълнил, за възстановяване на заплатената сума³².

ВКС е разгледал следната хипотеза. ООД имало двама съдружника – К. С. С. и С. И. Н., които на 14.08.1998 г. на проведено общо събрание на съдружниците подписали протокол за следните решения: 1) от направените допълнителни вноски от К. С. С. в размер на 594 279,00 лв. (деном.) към 31.07.1998 г., 450 000,00 лв. (деном.) да останат като постоянен допълнителен капитал без право на лихви и възстановяване до 30.06.2000 г., и 2) С. И. Н. се

³⁰ Р. № 58 от 13.06.2006 г. на ВКС по т. д. № 604/2005 г., ТК; Р. № 467 от 16.07.2004 г. на ВКС по гр. д. № 1866/2003 г., I т. о.

³¹ Р. № 645 от 11.07.2000 г. на ВКС по гр. д. № 1331/1999 г., V г. о.

³² Р. № 1069 от 18.12.2006 г. на ВКС по гр. д. № 621/2006 г., II о., ТК.

задължава в срок до 31.12.1998 г. да заплати на К. С. С. 225 000 000,00 (неденон.) лв., представляващи равностойността на допълнителните вноски, отговарящи на дяловото му участие в основния капитал. ВКС приема, че К. С. С. има иск срещу С. И. Н. за заплащане на посочената сума дори и да липсва прието решение на общото събрание на съдружниците за допълнителни парични вноски, защото тази липса сама по себе си не може да отмени задължението на С. И. Н. С формираната в протокола воля съдружниците в ООД са констатирани вече създадени между тях отношения, възникнали от направените парични вноски, и отговорността, която е поел С. И. Н. за плащане, е поета като последица от тях и във връзка с разчитане в бъдеще на сметни отношения съобразно дяловото му участие в основния капитал³³.

5.3. Вземането на съдружника за връщане на допълнителна парична вношка може да бъде прехвърляно без ограничение за разлика от прехвърлянето на дружествения дял (чл. 129 ТЗ)³⁴.

5.4. В случай че общото събрание е взело решение за преобразуване /новиране/ на задължение по договор за заем в допълнителна парична вношка, то по договор между дружеството и съдружника страните могат да зачетат решението на общото събрание, с което да изразят воля за погасяване на задължението по заема. В тази хипотеза договорът ще има погасителен ефект за задължението за връщане на заетата сума поради липса на законова пречка договорът да се прекрати по съгласие на страните /чл. 20а, ал. 2 ЗЗД/, като с посоченото основание за погасяването му – възникнало ново задължение за допълнителна парична вношка по решение на общото събрание на съдружниците, се постига правният ефект на новацията по смисъла на чл. 107 ЗЗД, доколкото подновяването е допустимо да се осъществи само по договор между страните. Новиране на задължение на търговско дружество към съдружник, възникнало по договор за заем, в задължение на съдружника за допълнителна парична вношка е допустимо да се извърши чрез договор между съдружника и дружеството при условие, че за допълнителната парична вношка по чл. 134, ал. 1 ТЗ е взето съответно решение от общото събрание на съдружниците. Задължението за връщане на заетата сума е погасено чрез прието от заемателя изпълнение на насрещно задължение на заемодателя за допълнителна парична вношка въз основа на решение по чл. 134, ал. 1 ТЗ на общото събрание на дружеството заемател³⁵.

³³ Р. № 243 от 20.03.2006 г. на ВКС по т. д. № 634/2005 г., Търговска колегия, II т. о.

³⁴ Р. № 467 от 16.07.2004 г. на ВКС по гр. д. № 1866/2003 г., I т. о.

³⁵ Р. № 172 от 22.01.2015 г. на ВКС по т. д. № 3721/2013 г., ТК, I т. о.

5.5. Титулярят на вземане за връщане на допълнителна парична вноска може да сключи договор по чл. 108 ЗЗД за опрощаването му³⁶.

6. Отмяна на решението за допълнителни парични вноски

Облигационното правоотношение, породено от решението за допълнителни парични вноски, не произтича от договор и по отношение на него не се прилагат правилата относно недействителността на сделките. На контрол за законосъобразност по реда на чл. 74 ТЗ подлежи решението на общото събрание на основание чл. 134, ал. 1 ТЗ³⁷. Предпоставките по чл. 134, ал. 1 ТЗ за приемане на решение за допълнителни парични вноски обуславят законосъобразността на решението на общото събрание на съдружниците³⁸.

Предпоставките за приемане на решение за допълнителни парични вноски по чл. 134, ал. 1 ТЗ са установени от закона в условията на алтернативност, т.е. достатъчно е наличието на едната от тях, за да може да се приеме решение от общото събрание. Ако посочената в решението на общото събрание предпоставка по чл. 134, ал. 1 ТЗ не е налице или ако решението на общото събрание страда от други пороци (например – не е посочен срок за връщане на допълнителните парични вноски от дружеството или те не са съразмерни на дяловете в капитала), то решението на общото събрание по чл. 134, ал. 1 ТЗ може да бъде отменено с иск по чл. 74 ТЗ. Но докато не бъде отменено, то поражда своите последици и съдружниците са длъжни да го изпълнят, т.е. да предоставят на дружеството допълнителните парични вноски и при негово неизпълнение до отмяната му съдружникът може да бъде изключен (дори и предпоставките по чл. 134, ал. 1 ТЗ за приемане на решението да липсват и независимо от това дали вече е предявен иск по чл. 74 ТЗ срещу него или не). Ако съдружниците изплатят дължимите суми и впоследствие решението на общото събрание бъде отменено по чл. 74 ТЗ, основанието за плащане отпада и те могат да претендират от дружеството връщане на платените суми като платено на отпаднало основание (*condictio causa data causa non secuta*) – чл. 55, ал. 1, предл. трето ЗЗД. Ако решението на общото събрание е нищожно, то в тежест на съдружниците не възниква задължение за допълнителни парични вноски и при неизпълнение на нищожно решение на общото събрание те не могат да бъдат изключени.

Наличието на предпоставките по чл. 134, ал. 1 ТЗ не е включено в преценката за целесъобразност, която общото събрание упражнява, и затова

³⁶ Р. № 467 от 16.07.2004 г. на ВКС по гр. д. № 1866/2003 г., I т. о.

³⁷ Р. № 342 от 12.12.2018 г. на ВКС по т. д. № 152/2018 г., II т. о., ТК.

³⁸ Р. № 34 от 23.03.2009 г. на ВКС по т. д. № 659/2008 г., I т. о., ТК.

наличието им е предмет на съдебен контрол по чл. 74 ТЗ и съответно – решението на общото събрание може да бъде отменено при липсата им.

Ако вземането на решение за извършване на допълнителни парични вноски от съдружниците е обосновано с твърдението за „възникнала временна необходимост от осигуряване на свободни парични средства за довършване на започнати инвестиционни проекти на дружеството“, в производството по иска по чл. 74 ТЗ за отмяна на това решение на общото събрание трябва да бъде установено наличието на такива инвестиционни проекти и необходимостта от парични средства за тяхното довършване, защото само ако съществува реална нужда от извършване на допълнителни парични вноски, отказът на съдружника да гласува за същите би могъл да бъде преценяван като отказ да съдейства за осъществяване на дейността на дружеството и като действие против неговите интереси и следователно биха били налице основанията по чл. 126, ал. 3, т. 1 и т. 3 ТЗ за изключването на същия съдружник³⁹.

Недопустимо е позоваването на липса на предпоставките по чл. 134, ал. 1 ТЗ от лице, което няма качеството на съдружник и извън производството по чл. 74 ТЗ, както и съдът служебно да извършва проверка за законосъобразност на решението на общото събрание по чл. 134, ал. 1 ТЗ при спор относно възникнало задължение за допълнителна парична вноска и да приеме, че не съществува вземане за допълнителна парична вноска, тъй като не са били налице предпоставките по чл. 134, ал. 1 ТЗ, без за това да бъде сезиран от съдружник с иск по чл. 74 ТЗ⁴⁰.

7. Връщане от ООД на допълнителната парична вноска

7.1. Според ВКС за връщане на допълнителната парична вноска е необходимо решение на общото събрание и тя може да бъде изплатена обратно на съдружника от органа, който представлява дружеството към момента на изплащането⁴¹. Това разбиране не може да бъде прието. Допълнителната парична вноска винаги се предоставя за определен срок (вж. чл. 134, ал. 1, изр. първо ТЗ) и при изтичането му задължението за нейното връщане става изискуемо; за настъпване на тази последица и за връщане на допълнителната парична вноска не е необходимо приемане на нарочно решение на общото събрание.

7.2. Срокът за изплащане на допълнителните парични вноски, след изтичане на който съдружниците изпадат в забава, може да бъде определен в решението на общото събрание или в клауза на дружествения договор; ако такъв

³⁹ Р. № 26 от 2.04.2009 г. на ВКС по т. д. № 533/2008 г., II т. о., ТК; Р. № 342 от 12.12.2018 г. на ВКС по т. д. № 152/2018 г., II т. о., ТК.

⁴⁰ Р. № 172 от 22.01.2015 г. на ВКС по т. д. № 3721/2013 г., ТК, I т. о.

⁴¹ Р. № 58 от 13.06.2006 г. на ВКС по т. д. № 604/2005 г., ТК.

срок не е определен, задължението става изискуемо от момента на приемане на решението на общото събрание, защото това е задължение без срок (чл. 69, ал. 1 ЗЗД), а за изпадане на съдружника в забава е необходима покана (чл. 84, ал. 2 ЗЗД).

Изискването да бъде предвиден срок за връщане на допълнителната парична вноска има императивен характер⁴². Няма законова пречка срокът за връщане на допълнителните парични вноски да бъде уточнен с допълнително решение на общото събрание на съдружниците в по-късен момент⁴³. Решението за допълнителни парични вноски е взето в противоречие със закона, ако не определя срок за връщане от дружеството на допълнителните парични вноски, но същото по арг. от чл. 75 и чл. 197, ал. 3, пр. 2 ТЗ не е нищожно, а е отменимо по чл. 74 ТЗ⁴⁴, и съдружниците дължат внасяне на вноските, а изплатените на дружеството суми не са платени при начална липса на основание по смисъла на чл. 55, ал. 1, предл. първо ЗЗД при условие, че решението на общото събрание на съдружниците не е отменено по чл. 74 ТЗ⁴⁵.

Законът е предоставил в дискрецията на общото събрание на съдружниците да определи в какъв размер и за какъв срок да бъдат вноските и дали да бъде уговорено заплащането на лихви от страна на дружеството. В компетентност на общото събрание като въпрос по целесъобразност на решението е определянето на размера на срока, който може да е в полза на дружеството, на съдружниците или и на двете страни. От друга страна, реалната нужда от преодоляване на конкретните икономически затруднения на дружеството и времето, което е необходимо за тяхното преодоляване, са обстоятелства от значение за размера на срока, за който с решението на общото събрание по чл. 134, ал. 1 ТЗ съдружниците се задължават да кредитират дружеството. Определянето на срок, който очевидно не е адекватен на времето, необходимо за покриване на загубите и преодоляване на временната необходимост от парични средства, не съответства на смисъла и на духа на разпоредбата на чл. 134, ал. 1 ТЗ за финансиране по изключение на дружеството за преодоляване на икономическите трудности с временен характер. Не отговоря на целта на разпоредбата на чл. 134, ал. 1 ТЗ задължаването на съдружниците за срок, надхвърлящ многократно времето, необходимо за преодоляване на затрудненията. Затова определянето на основание на чл. 134, ал. 1 ТЗ на срок, който очевидно не съответства на времето, което е необходимо за покриване на

⁴² Р. № 111 от 11.05.1995 г. на ВС по гр. д. № 258/1994 г., V г. о.; Р. № 467 от 16.07.2004 г. на ВКС по гр. д. № 1866/2003 г., I т. о.; Р. № 678 от 24.04.2000 г. на ВКС по гр. д. № 26/2000 г., V г. о.; Р. № 1244 от 5.07.2002 г. на ВКС по гр. д. № 2117/2001 г., V г. о.; Р. № 645 от 11.07.2000 г. на ВКС по гр. д. № 1331/1999 г., V г. о.; Р. № 436 от 13.03.2003 г. на ВКС по гр. д. № 2745/2002 г., V г. о.

⁴³ Р. № 58 от 13.06.2006 г. на ВКС по т. д. № 604/2005 г., ТК.

⁴⁴ Р. № 58 от 13.06.2006 г. на ВКС по т. д. № 604/2005 г., ТК.

⁴⁵ Р. № 58 от 13.06.2006 г. на ВКС по т. д. № 604/2005 г., ТК.

загубите и преодоляване на временната необходимост от парични средства, е в противоречие със закона, поради което съдът е компетентен при проверка по иск по чл. 74 ТЗ да осъществи контрол за законосъобразност на решението. Отделен е въпросът, че решението за определяне на очевидно необосновано дълъг срок за връщане на паричните вноски би могло да се използва от останалите съдружници за предизвикване на прекратяване на участието в дружеството на негласувал за това решение съдружник с миноритарен дял на основание чл. 134, ал. 2 ТЗ, респ. за неговото изключване по чл. 126, ал. 3, т. 4 ТЗ⁴⁶.

---

⁴⁶ Р. № 342 от 12.12.2018 г. на ВКС по т. д. № 152/2018 г., II т. о., ТК.